



اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران  
معاونت بررسی‌های اقتصادی

تضعیف توام امتیاز و رتبه ایران در سهولت انجام کسب و کار ۲۰۲۰

# Doing Business 2020

مطابق آخرین گزارش بانک جهانی، رتبه ایران در سال ۲۰۲۰ در شاخص سهولت انجام کسب و کار نسبت به سال ۲۰۱۹، ۱۱ پله تضعیف شده و فاصله از شاخص پیشرو نیز ۰,۱ افزایش یافته که نشان دهنده تضعیف توام امتیاز و رتبه ایران است. از نکات قابل ملاحظه گزارش اخیر بانک جهانی می‌توان به عدم تغییر امتیاز ایران در شش زیرشاخص سهولت کسب و کار اشاره کرد. شایان ذکر است رتبه ایران تنها در دو زیرشاخص حمایت از سرمایه‌گذاران خرد و شرایط و مقررات اخذ مجوز ساخت به ترتیب ۳ و ۱ رتبه بهبود یافته است.

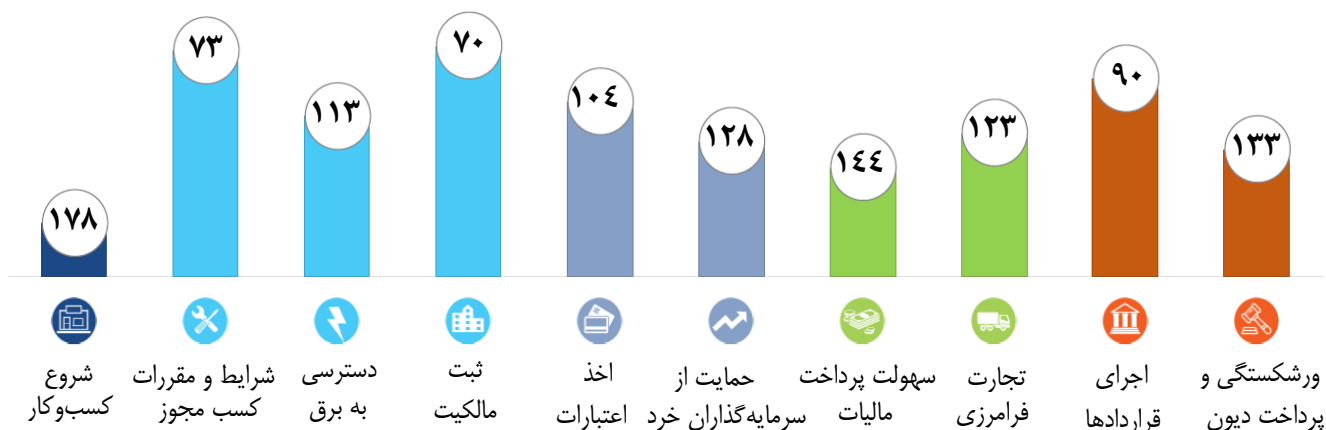
تهیه شده توسط همسارچی نژاد

آبان ماه ۱۳۹۸

## ❖ وضعیت جهانی محیط کسب و کار ایران در یک نگاه

شاخص سهولت انجام کسب و کار		ایران	
رتبه	امتیاز	منطقه	جمهوری اسلامی ایران
۱۲۷	۵۸,۵	خاورمیانه و شمال آفریقا	
		طبقه بندی درآمد	
		متوسط - بالا	
		جمعیت	
		۸۲ میلیون نفر	
		شهر مبنا	
		تهران	

### رتبه



### امتیازها (تفاوت فاصله از اقتصاد پیشرو)



تضعیف ۱۱ پله ای رتبه ایران در شاخص سهولت انجام کسب و کار ۲۰۲۰

افزایش فاصله ایران از شاخص پیشرو در گزارش انجام کسب و کار ۲۰۲۰

تضعیف جایگاه ایران در اکثر زیرشاخص های سهولت انجام کسب و کار به استثنای زیرشاخص های شرایط و مقررات اخذ مجوز ساخت و حمایت از سرمایه گذاران خرد

اقدام اصلاحی (تغییر مقررات) ایران در زمینه زیرشاخص ثبات مالکیت

## ❖ جایگاه ایران در شاخص سهولت کسب و کار

✓ بانک جهانی مطابق روال سال‌های گذشته، در گزارش اخیر انجام کسب و کار ۲۰۲۰ که با عنوان "حفظ سرعت اصلاحات" نام‌گذاری شده، تعداد ۱۹۰ کشور جهان را به لحاظ شاخص سهولت انجام کسب و کار رتبه‌بندی کرده است. این شاخص که از ده زیرشاخص تشکیل شده، بر اساس ابعاد گوناگونی وضعیت انجام کسب و کار در کشورها را مورد بررسی قرار داده که برای محاسبه امتیاز و رتبه هر کشور، اقدامات اصلاحی کشورها با تاثیر مثبت یا منفی در هر یک از معیارها، لحاظ می‌شود.

✓ با توجه به اصلاح اخیر داده‌های مرتبط با هریک از زیرشاخص‌ها و همچنین امتیاز شاخص کل برخی از کشورها برای گزارش سال ۲۰۱۹ (گزارش سال قبل بانک جهانی)، چنانچه رتبه‌بندی مجدد با استفاده از داده‌های اصلاح شده شاخص کل کشورها صورت گیرد، رتبه ایران در گزارش قبلی سال ۲۰۱۹ از ۱۲۸ به ۱۱۶ تغییر می‌یابد. همچنین بر اساس داده‌های به روز شده بانک جهانی از امتیاز ایران در گزارش سال قبل، فاصله ایران از شاخص پیشرو<sup>۱</sup> (تفاوت امتیاز از رقم صد)، تغییر یافته و برابر با ۴۱,۴ واحد به‌روزرسانی شده است.

✓ در گزارش اکتبر ۲۰۱۹ انجام کسب‌وکار ۲۰۲۰ بانک جهانی، امتیاز ایران برابر با ۵۸,۵ واحد اعلام شده و رتبه ایران در میان ۱۹۰ اقتصاد بررسی شده برابر با ۱۲۷ تعیین شده است. در مقایسه با داده‌های به‌روزرسانی شده گزارش سال قبل بانک جهانی، موقعیت ایران هم از حیث امتیاز (۰,۱ واحد) و هم از لحاظ رتبه (۱۱ پله) تضعیف شده است.

✓ از بین ۱۰ زیر شاخص، در مقایسه با سال قبل، فاصله از شاخص پیشرو برای ۲ زیر شاخص (شرایط و مقررات اخذ مجوز ساخت و دسترسی به برق) کاهش پیدا کرده و برای ۲ زیر شاخص دیگر این فاصله افزایش یافته (ثبات مالکیت و ورشکستگی و پرداخت دیون) و برای سایر زیرشاخص‌ها، تغییری نداشته است (جدول ۱). بانک جهانی افزایش میانگین ارزش مالیات بر انتقال مالکیت زمین در شهر تهران را به عنوان اقدامی در جهت تضعیف موقعیت ایران در زیرشاخص ثبات مالکیت عنوان کرده است.

✓ عدم تغییر امتیاز ایران در شش زیرشاخص سهولت کسب‌وکار از دیگر نکات قابل ملاحظه گزارش اخیر بانک جهانی است. امتیاز فاصله ایران از شاخص پیشرو در زیرشاخص‌های شروع کسب‌وکار، اخذ اعتبارات، حمایت از سرمایه‌گذاران خرد، سهولت پرداخت مالیات، تجارت فرامرزی و اجرای قراردادها نسبت به گزارش سال قبل، تغییر نکرده است.

<sup>۱</sup> شایان ذکر است کسب امتیاز بالاتر توسط هر اقتصاد به معنی کاهش فاصله آن کشور از اقتصاد پیشرو (تفاوت امتیاز از رقم صد) است.



معاونت بررسی های اقتصادی

✓ رتبه ایران تنها در دو زیرشاخص حمایت از سرمایه‌گذاران خرد و شرایط و مقررات اخذ مجوز ساخت به ترتیب ۳ و ۱ رتبه بهبود یافته است. این درحالی است که رتبه ایران در زیرشاخص‌های شروع کسب‌وکار، دسترسی به برق، ثبت مالکیت، اخذ اعتبارات، تجارت فرامرزی، اجرای قراردادهای و ورشکستگی و پرداخت دیون تضعیف شده است.

✓ بهبود یا تضعیف رتبه با وجود عدم تغییر امتیاز ایران در برخی از زیرشاخص‌ها، به علت انجام اقداماتی در سایر کشورهای جهان در جهت تسهیل‌گری یا تضعیف محیط کسب و کار آنها بوده که باعث شده رتبه ایران تغییر یابد لذا در ارزیابی اقدامات ایران در جهت بهبود محیط کسب و کار ارجح است به جای رتبه، امتیاز ملاک بررسی قرار گیرد. در این صورت و با توجه به عدم تغییر امتیاز در ۶ زیرشاخص، مشخص می‌شود که در دو زیرشاخص (شرایط و مقررات اخذ مجوز ساخت و دسترسی به برق) امتیاز ایران در مجموع فقط ۰,۵ واحد بهبود و در دو شاخص دیگر (ورشکستگی و پرداخت دیون و ثبت مالکیت)، امتیاز ایران در مجموع ۱,۴ واحد تضعیف شده به نحوی که در نهایت برابری امتیازها، باعث افزایش ۰,۱ واحدی فاصله ایران با اقتصاد پیشرو و به عبارتی دیگر تضعیف امتیاز ایران شده است.

✓ در گزارش دیگری که تحت عنوان اصلاحات تسهیل انجام کسب و کار ۲۰۲۰ توسط معاونت بررسی‌های اقتصادی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران منتشر شده، به اصلاحات مقرراتی مهم تاثیرگذار بر محیط کسب‌وکار پرداخته شده که اطلاعاتی را در خصوص نوع و نحوه اصلاحات در هریک از زیرشاخص‌ها در کشورها ارائه داده است.



جدول ۱- وضعیت ایران از نظر شاخص سهولت کسب و کار ۲۰۱۹ و ۲۰۲۰ و معیارهای مربوطه

تغییرات فاصله از شاخص پیشرو	فاصله از شاخص پیشرو (DB۲۰۲۰)	فاصله از شاخص پیشرو (DB۲۰۱۹) <sup>۱</sup>	تغییرات رتبه	رتبه DB۲۰۲۰	رتبه ۲۰۱۹ DB	شرح
↓ ۰.۱	۴۱.۵	۴۱.۴	↓ ۱۱	۱۲۷	۱۱۶	شاخص سهولت کسب و کار
۰	۳۲.۲	۳۲.۲	↓ ۳	۱۷۸	۱۷۵	شروع کسب و کار
↑ ۰.۴	۲۸.۸	۲۹.۲	↑ ۱	۷۳	۷۴	شرایط و مقررات اخذ مجوز ساخت
↑ ۰.۱	۳۰.۶	۳۰.۷	↓ ۲	۱۱۳	۱۱۱	دسترسی به برق
↓ ۰.۹	۳۱.۹	۳۱	↓ ۱	۷۰	۶۹	ثبت مالکیت
۰	۵۰	۵۰	↓ ۴	۱۰۴	۱۰۰	اخذ اعتبارات
۰	۶۰	۶۰	↑ ۳	۱۲۸	۱۳۱	حمایت از سرمایه گذاران خرد
۰	۴۰.۵	۴۰.۵	۰	۱۴۴	۱۴۴	سهولت پرداخت مالیات
۰	۳۳.۸	۳۳.۸	↓ ۱	۱۲۳	۱۲۲	تجارت فرامرزی
۰	۴۱.۸	۴۱.۸	↓ ۲	۹۰	۸۸	اجرای قراردادهای
↓ ۰.۵	۶۴.۹	۶۴.۴	↓ ۱	۱۳۳	۱۳۲	ورشکستگی و پرداخت دیون

↓: تضعیف ↑: بهبود

منبع: بانک جهانی و محاسبات تحقیق

<sup>۱</sup> در داده‌های جدید بانک جهانی، ارقام امتیاز مربوط به گزارش سال ۲۰۱۹، اصلاح شده است.



### ❖ جایگاه ایران در شاخص سهولت کسب و کار

نتایج رتبه‌بندی کشورها در شاخص سهولت انجام کسب و کار بانک جهانی و بر اساس اطلاعات به روزرسانی شده از گزارش سال قبل، نشان می‌دهد جایگاه کشور عربستان سعودی ۲۹ پله، جایگاه ترکیه ۷ پله بهبود یافته و فاصله آنها از شاخص پیشرو کمتر شده است. در حال حاضر، این کشورها به ترتیب در جایگاه ۶۲ ام و ۳۳ ام در میان ۱۹۰ کشور جهان قرار گرفته‌اند. شایان ذکر است جایگاه کشور امارات متحده عربی و اندونزی به ترتیب ۵ و ۱ رتبه تضعیف شده و همچنین جایگاه کشورهای کره و مالزی بدون تغییر بوده است. (جدول ۲)

جدول ۲- رتبه و فاصله تا شاخص پیشرو کشورهای منتخب

از نظر شاخص سهولت کسب و کار ۲۰۱۹ و ۲۰۱۸

فاصله از شاخص پیشرو			کشور	رتبه			کشور
تغییرات	DB ۲۰۲۰	DB ۲۰۱۹		تغییرات	DB ۲۰۲۰	DB ۲۰۱۹	
↓ ۰,۱	۴۱,۵	۴۱,۴	ایران	↓ ۱۱	۱۲۷	۱۱۶	ایران
↓ ۰,۷	۱۹,۱	۱۸,۴	امارات متحده عربی	↓ ۵	۱۶	۱۱	امارات متحده عربی
↑ ۱,۵	۲۳,۲	۲۴,۷	ترکیه	↑ ۷	۳۳	۴۰	ترکیه
↑ ۷,۸	۲۸,۴	۳۶,۲	عربستان سعودی	↑ ۲۹	۶۲	۹۱	عربستان سعودی
۰	۱۶	۱۶	جمهوری کره	۰	۵	۵	جمهوری کره
↑ ۱,۴	۳۰,۴	۳۱,۸	اندونزی	↓ ۱	۷۳	۷۲	اندونزی
↑ ۰,۹	۱۸,۵	۱۸,۷	مالزی	۰	۱۲	۱۲	مالزی

منبع: بانک جهانی و محاسبات تحقیق



## ❖ اقدامات ایران در راستای تسهیل محیط کسب و کار

بر اساس آخرین اطلاعات بانک جهانی، مهم‌ترین اقداماتی که در راستای تسهیل محیط کسب و کار طی سال‌های مختلف در ایران صورت گرفته، به شرح جداول زیر است:

جدول ۴- اقدامات ایران در راستای تسهیل شروع کسب و کار

سال	اقدامات
۲۰۰۹	ساده سازی کسب و کار استارت آپ ها از طریق سیستم ثبت الکترونیکی
۲۰۱۰	از طریق ایجاد پورتال های وب که امکان جست و جو و ذخیره نام انحصاری شرکت را برای موسسان آن فراهم می کند، شروع کسب و کار را تسهیل کرده است.
۲۰۱۲	ملزم ساختن موسسان شرکت ها به اخذ عدم سوء پیشینه کیفری برای ثبت شرکت، شروع کسب و کار را در ایران دشوارتر ساخته است. <b>(در گزارش بانک جهانی، به عنوان اقدامی در جهت تضعیف وضعیت ایران درج شده است)</b>
۲۰۱۴	شروع یک کسب و کار ساده تر با ساده کردن رزرو اسامی و مراحل ثبت شرکت

جدول ۵- اقدامات ایران در راستای تسهیل دسترسی به برق

سال	اقدامات
۲۰۱۴	از طریق از بین بردن نیاز به مجوزهای حفاری برای اتصال به برق، دسترسی به برق را تسهیل کرده است.

جدول ۶- اقدامات ایران در راستای تسهیل اخذ اعتبار

سال	اقدامات
۲۰۱۰	تاسیس دفتر جدید اعتباری خصوصی که موجب بهبود وضعیت دسترسی به اطلاعات اعتباری شد، کسب اعتبار در ایران را تسهیل نمود.
۲۰۱۷	گزارش گیری از خرده فروشان خودرو در زمینه پرداخت‌های اعتباری به منظور تسهیل دسترسی به اطلاعات اعتباری

جدول ۷- اقدامات ایران در راستای ثبت مالکیت

سال	اقدامات
۲۰۲۰	افزایش میانگین ارزش مالیات انتقال مالکیت زمین در شهر تهران <b>(در گزارش بانک جهانی، به عنوان اقدامی در جهت تضعیف وضعیت ایران درج شده است)</b>



## جدول ۸- اقدامات ایران در راستای حمایت از سرمایه گذار خرد

اقدامات	سال
الزام افشای فوری اطلاعات طرفین معامله در ایران موجب بهبود وضعیت حمایت از سرمایه گذار شد.	۲۰۱۲

## جدول ۹- اقدامات ایران در راستای تسهیل تجارت فرامرزی

اقدامات	سال
کاهش زمان صادرات و واردات از طریق نصب و راه اندازی اسکنر در بنادر شهید رجایی و سازماندهی مجدد دفاتر گمرکی برای جداسازی بازرسی کالاهای خاص (پتروشیمی و شیمیایی) از کالاهای عمومی	۲۰۰۹
توسعه و بهبود خدمات صادرات و واردات از طریق پنجره واحد ملی	۲۰۱۶
توسعه و بهبود خدمات صادرات و واردات از طریق پنجره واحد ملی شامل بهبود فرآیند بارگذاری اسناد واردات و صادرات و همچنین بهبود فرایند بازرسی و اداری برای صادرات و واردات که در نهایت موجب کاهش زمان و هزینه انطباق اسنادی شده است.	۲۰۱۹

## جدول ۱۰- اقدامات ایران در راستای تسهیل اجرای قراردادهای

اقدامات	سال
ایجاد سیستم مدیریت پرونده الکترونیکی، بایگانی الکترونیکی برخی اسناد و آگاهی از پیامهای متنی به صورت الکترونیکی اجرای قراردادها را تسهیل کرده است.	۲۰۱۰

## جدول ۱۱- شرایط و مقررات اخذ مجوز ساخت

اقدامات	سال
شرایط اخذ مجوز ساخت در ایران از طریق ایجاد دفاتر خدمات الکترونیکی در تهران، تسهیل فرایند کسب تاییده محل، مجوزهای ساخت و گواهی های تکمیل ساختمان و کاهش زمان اتصالات آب و برق تسهیل شده است.	۲۰۰۹

## جدول ۱۲- پرداخت مالیات

اقدامات	سال
تسهیل پرداخت مالیات توسط شرکت ها از طریق تبدیل مالیات بر فروش به مالیات بر ارزش افزوده	۲۰۰۹
تسهیل پرداخت مالیات از طریق راه اندازی سیستم آنلاین برای پرداخت حق بیمه تامین اجتماعی، درخواست آنلاین استرداد مالیات بر ارزش افزوده، سیستم آنلاین ثبت اظهارنامه مالیات بر درآمد شرکت و سیستم پرداخت آنلاین بدهی مالیاتی از طریق اتصال به بانک	۲۰۱۹